

Využití hydrologického modelu SMODERP pro model Živé krajiny

Petr Kavka¹, Ondřej Pešek², Martin Landa², Jakub Jeřábek¹, Jan Devatý¹

¹Katedra hydromeliorací a krajinného inženýrství

²Katedra geomatiky

Fakulta stavební, České vysoké učení technické v Praze

Obsah prezentace

- Motivace
- Co je SMODERP?
- SMODERP - nástroj Živé krajiny?
- SMODERP - implementace

Motivace

- Degradace zemědělské půdy - vodní eroze
- Rychlá složka odtoku a retence vody v krajině
- Nástroj pro krajinné plánování a návrh opatření pro zadržení vody v krajině

→ otevřený procesně založený model pro
Návrh opatření v krajině

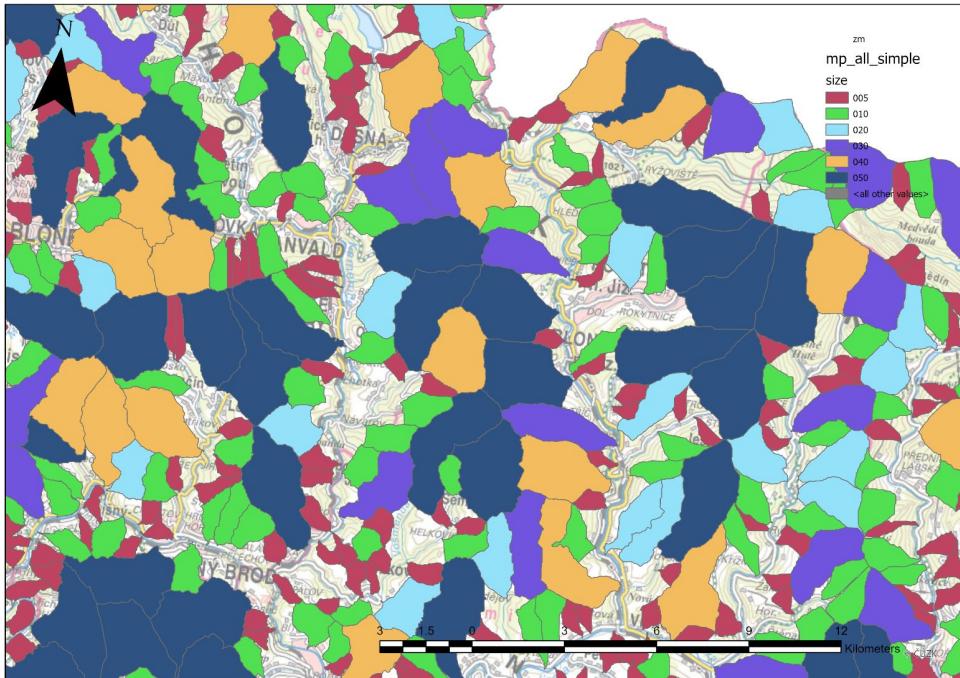

11.10.2023 Humpolec Živá krajina

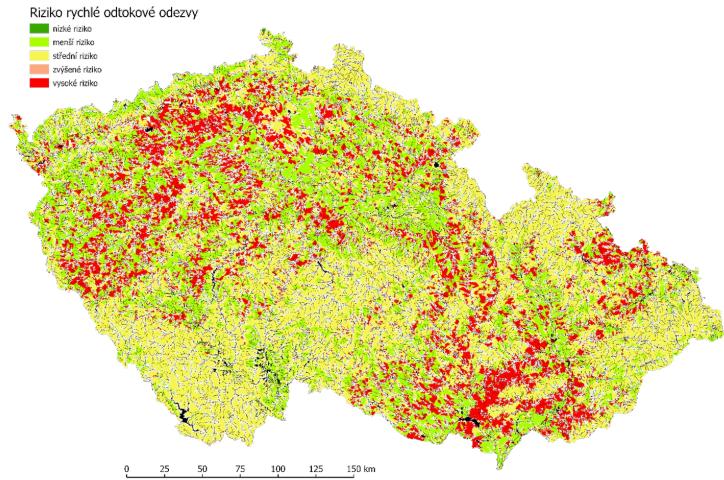
Malá povodí

80 % plochy České republiky

Kavka, 2021. "Spatial Delimitation of Small Headwater Catchments and Their Classification in Terms of Runoff Risks." Water (Switzerland) 13 (23). <https://doi.org/10.3390/W13233458>.

Kavka, 2023 - Malá zdrojová povodí – jejich prostorové vymezení a klasifikace z hlediska rizika ohrožení rychlým odtokem, VTEI, <https://www.vtei.cz/>

https://rain1.fsv.cvut.cz/?PROJECT=rain/small_catchment

Současný stav

- Ochrana a rozmístění prvků - volná (kulturní...zemědělská....krajina)
  - Koncepce uspořádání krajiny
  - Územní plán
  - Pozemkové úpravy
  - ÚSES
- Metody
  - Eroze ⇔ USLE, monitoring eroze....
  - Hydrologické posouzení ⇔ SCS-CN
- Dotační politika, tlak na využití krajiny
- Adaptace krajiny na změny klimatu

ČSN 75 4500 – Protierozní ochrana zemědělské půdy

*Metodika protierozní ochrana
(Janeček, 2007, 2012)*

!!! Vznikající inovace této metodiky - 2024

Vlastníci a hospodařící subjekty

11.10.2023 Humpolec Živá krajina

Model Živá krajina

Simulační model SMODERP

- Profilové (1D) řešení od roku 1986
- Součást - "Metodika protierozní ochrana" (Janeček, 2007, 2012)
  - !!! Vznikající inovace této metodiky - 2024
- ČSN 75 4500 – Protierozní ochrana zemědělské půdy
- TP 53 - Protierozní opatření na svazích pozemních komunikacích

SMODERP 2D od 2009

- Prostorové řešení modelu
- Vazba mezi elementy
- Integrace do GIS
- Řešení numerické stability
- Oddělení procesů plošného a soustředěného odtoku
- Zpřesňování parametrů modelu
- Vstupní data

Procesně založený epizodní model

- Infiltrace
- Povrchová retence
- Intercepce
- Odtok
  - Plošný odtok
  - Soustředěný odtok v rýhách
  - Vodní toky

Vznik odtoku → bilance vody na povrchu

Průběh odtoku → kinematická vlna

Metody výzkumu → model SMODERP

Studium vzniku a forem povrchového odtoku

- Příčiny, počáteční podmínky
- Bilance vody a co ji ovlivňuje
- Náhodnost srážek
- Formy povrchového odtoku
  - Plošný odtok → selektivní smyv
  - Soustředěný odtok → erozní rýhy

Ochrana před možnými dopady

- Snížení transportu látek (eroze, dopad na vodní toky a nádrže)
- Návrh technických opatření v krajině
- Ochrana svahů zemních těles

11.10.2023 Humpolec Živá krajina

11.10.2023 Humpolec Živá krajina

Metody výzkumu

- DPZ (letecké snímkování, UAV, fotogrammetrie)
- Stabilní plochy - dlouhodobý monitoring

Báčová, M.; Krásá, J.; Devátý, J.; Kavka, P. A GIS method for volumetric assessments of erosion rills from digital surface models. *Eur. J. Remote Sens.* 2018, 52, 96–107. <https://doi.org/10.1080/22797254.2018.1543556>.

Kavka, P.; Devaty, J.; Vlaciłova, M.; Krásá, J.; Dostal, T. Comparison of soil erosion rills identificatiaon by mathematical models and aerial photographs. In *Proceedings of the 14th SGEM GeoConference on Informatics, Geoinformatics and Remote Sensing, Albena, Bulgaria, 19–25 June 2014; Volume 1*, pp. 521–528.

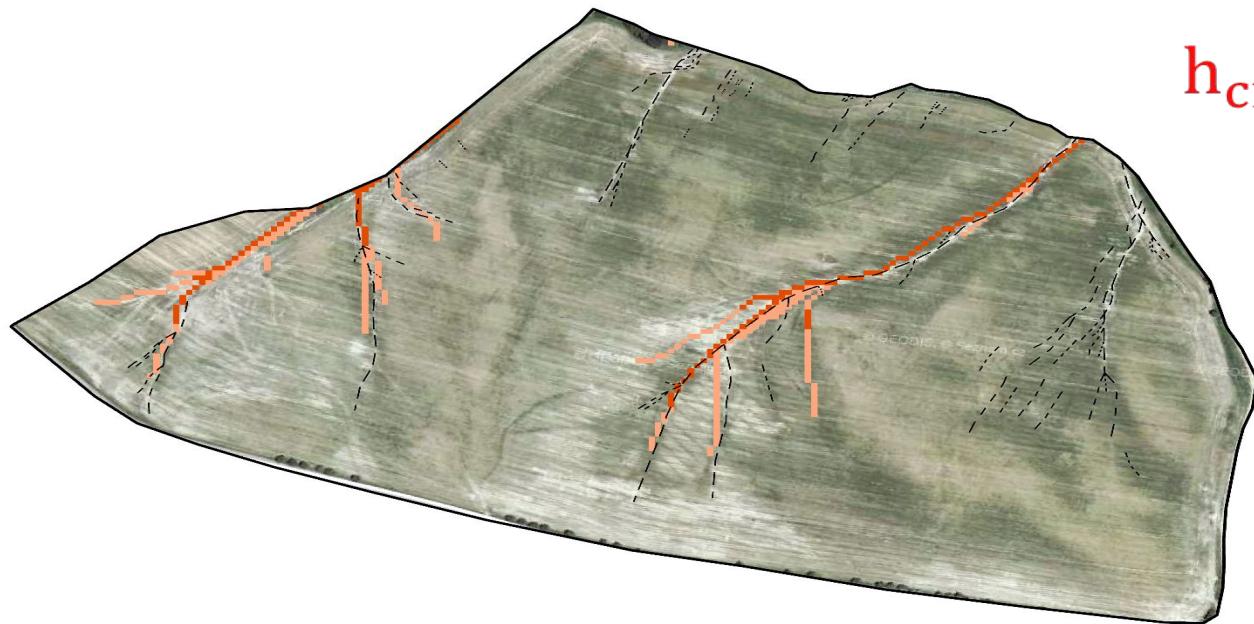
Bauer, M.; Kavka, P.; et al. 2014 ‘Experimental research of soil erosion processes in the Czech Republic’, *International Multidisciplinary Scientific GeoConference Surveying Geology and Mining Ecology Management, SGEM*, 2(3), pp. 131–138. doi: 10.5593/sgem2014/b32/s13.018. 2014

Erozní rýhy

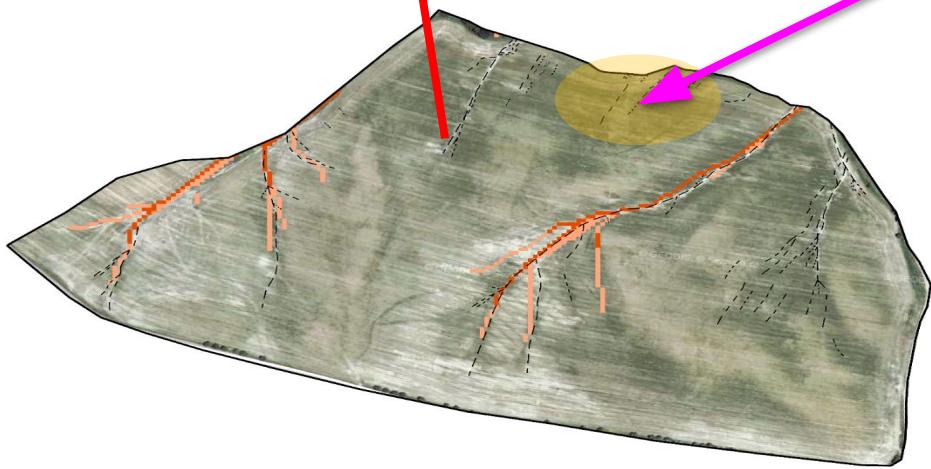
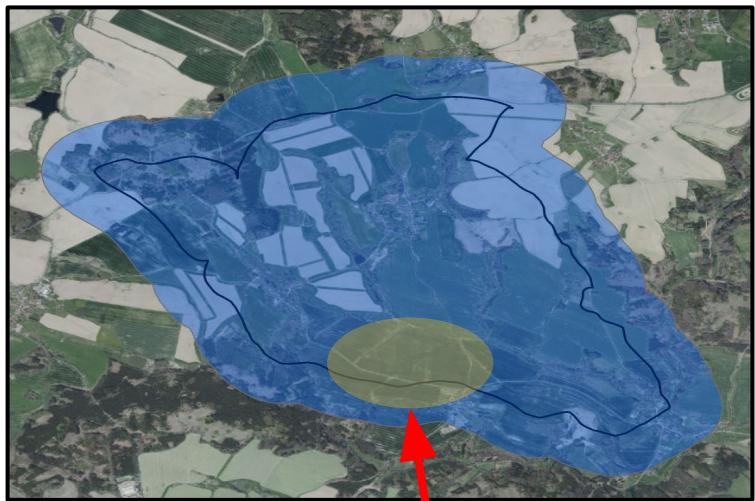
Pozorované rýhy
Modelované rýhy

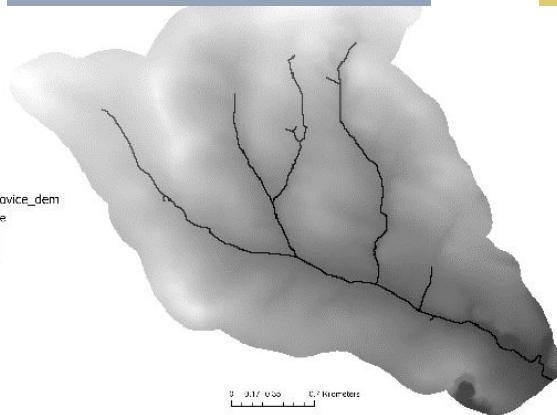
$$h_{\text{crit}} \leftarrow v_{\text{crit}}, \tau_{\text{crit}}$$

Validace
kritických/limitnch
hodnot

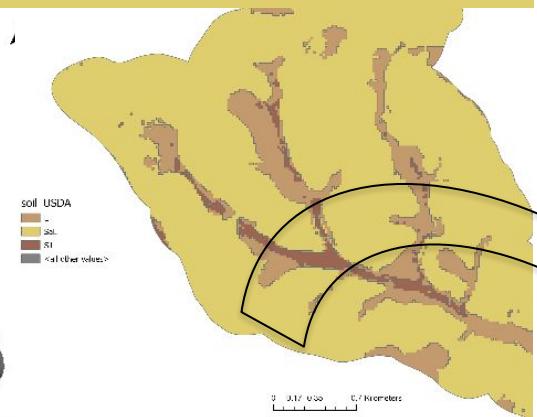

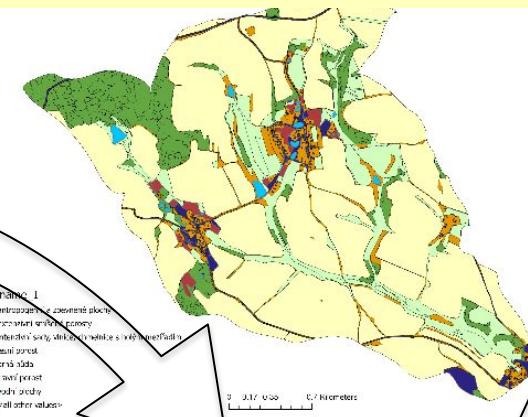
MORFOLOGIE

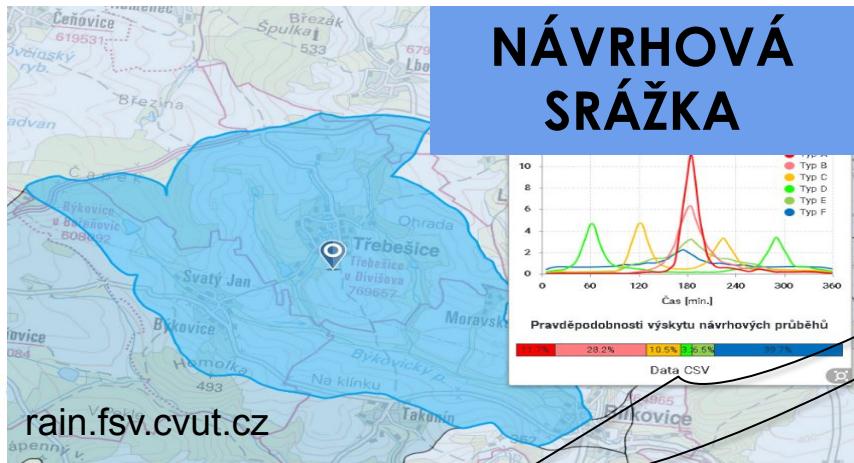
PŮDNÍ DATA

VYUŽITÍ ÚZEMÍ

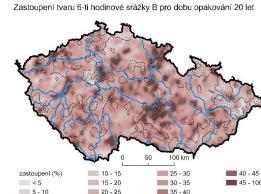
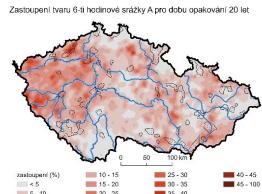
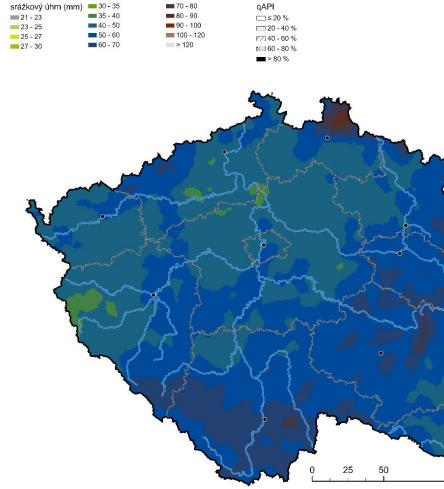
NÁVRHOVÁ SRÁŽKA

MODEL SMODERP2D

NÁVRH & POSOUZENÍ

Návrhové 6-ti hodinové srážky pro dobu opakování 20 let

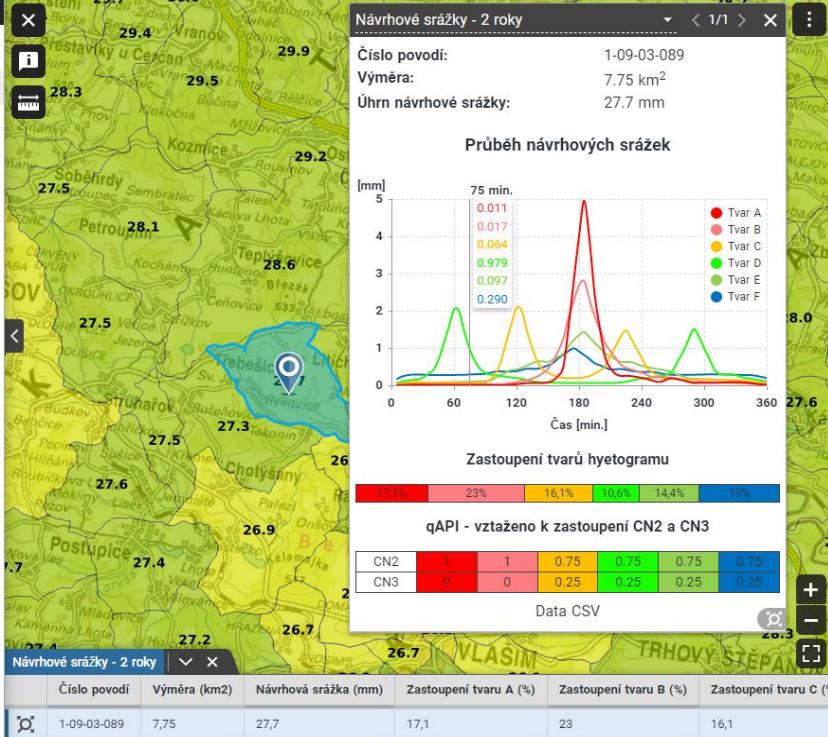
rain.fsv.cvut.cz

Srážková data

Fyzikální vlastnosti půd

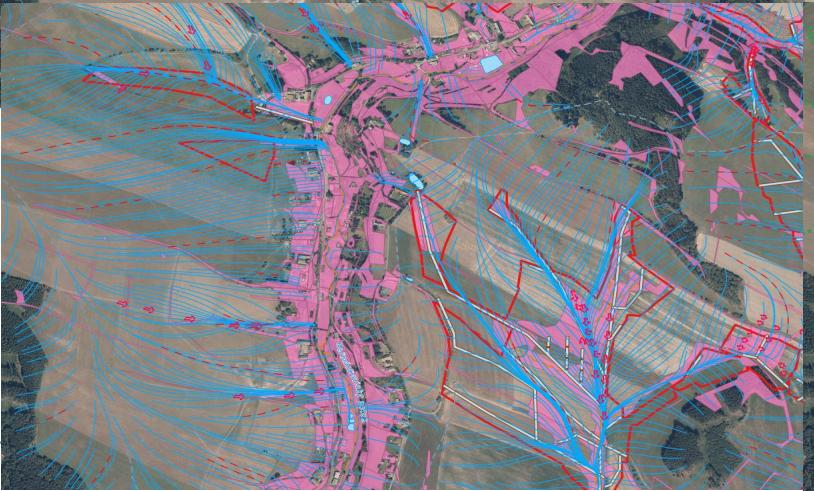
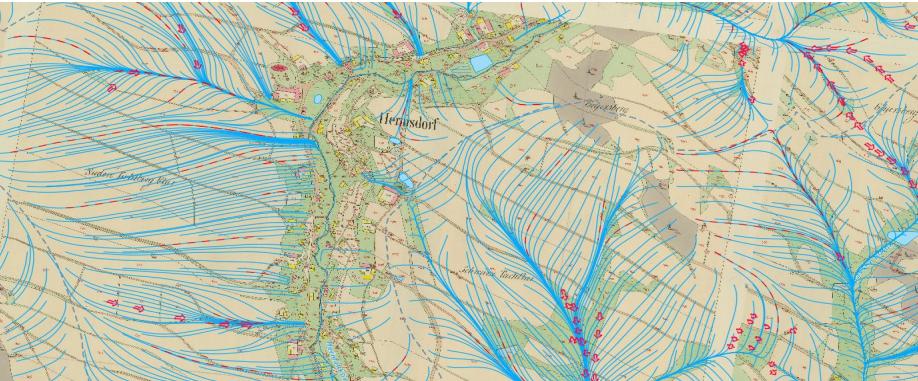
The legend shows saturation levels for different soil types:

- zeminové typy (Soil types):** 10 - 15, 15 - 20, 20 - 25, 25 - 30, 30 - 35, 35 - 40.
- zatopení (%) (Saturation (%)):**
  - ≤ 5
  - 5 - 10
  - 10 - 15
  - 15 - 20
  - 20 - 25
  - 25 - 30
  - 30 - 35
  - 35 - 40
  - 40 - 45
  - 45 - 50
  - 5 - ≤ 5
  - 10 - 15
  - 15 - 20
  - 20 - 25
  - 25 - 30
  - 30 - 35
  - 35 - 40
  - 40 - 45
  - 45 - 50
  - 5 - ≤ 5
  - 10 - 15
  - 15 - 20
  - 20 - 25

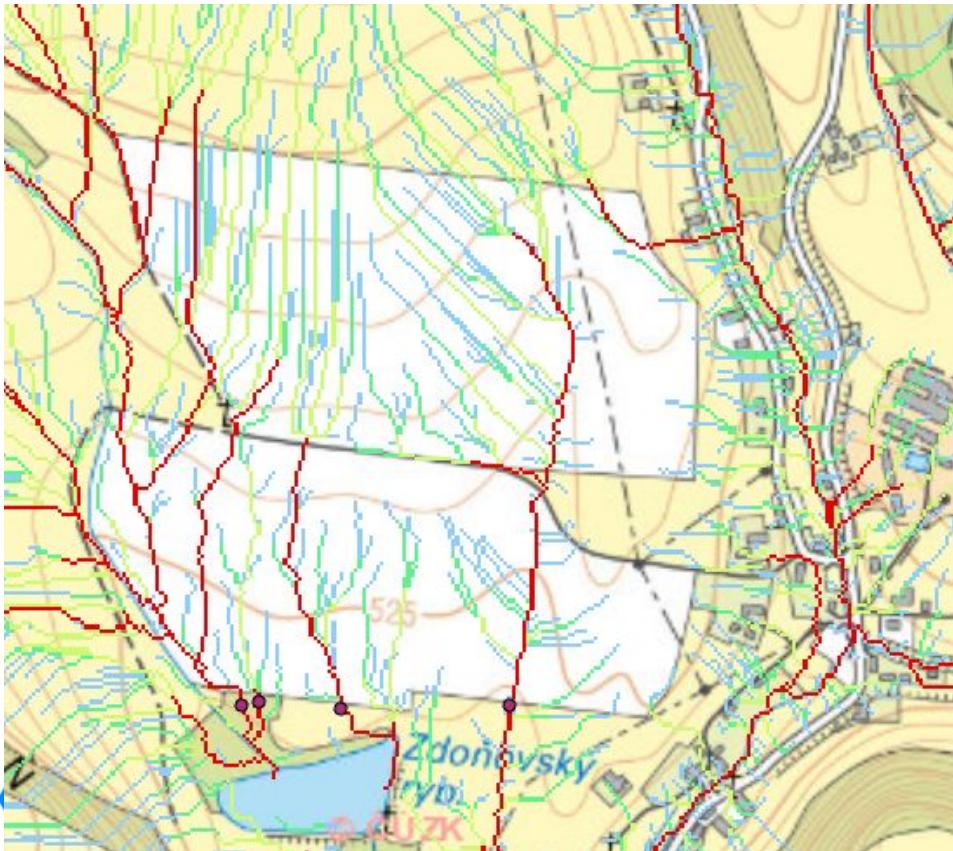

SMODERP - nástroj Živé krajiny?

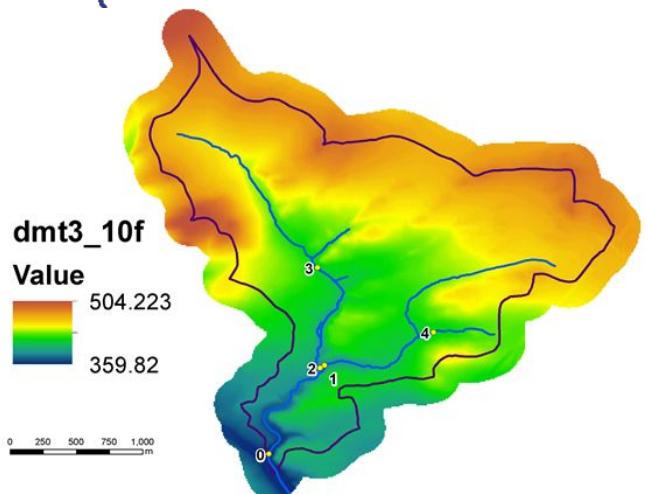
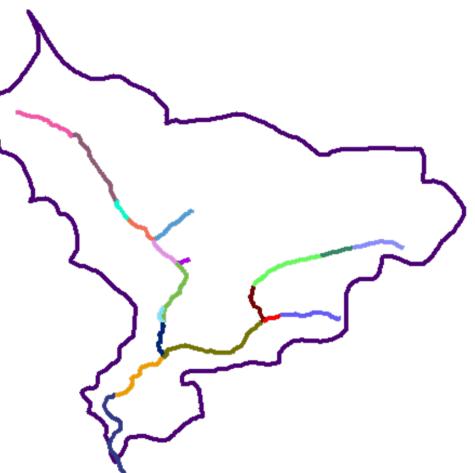

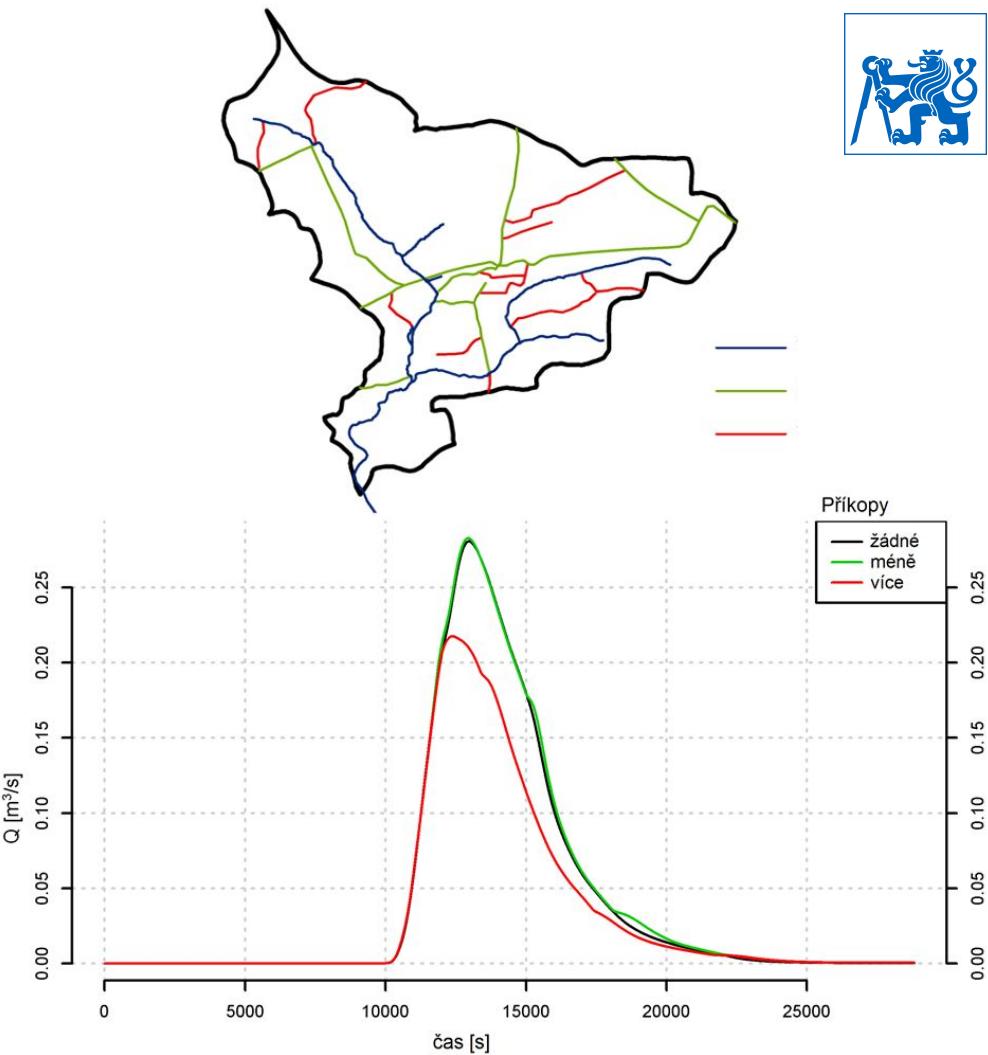
SMODERP - nástroj Živé krajiny?

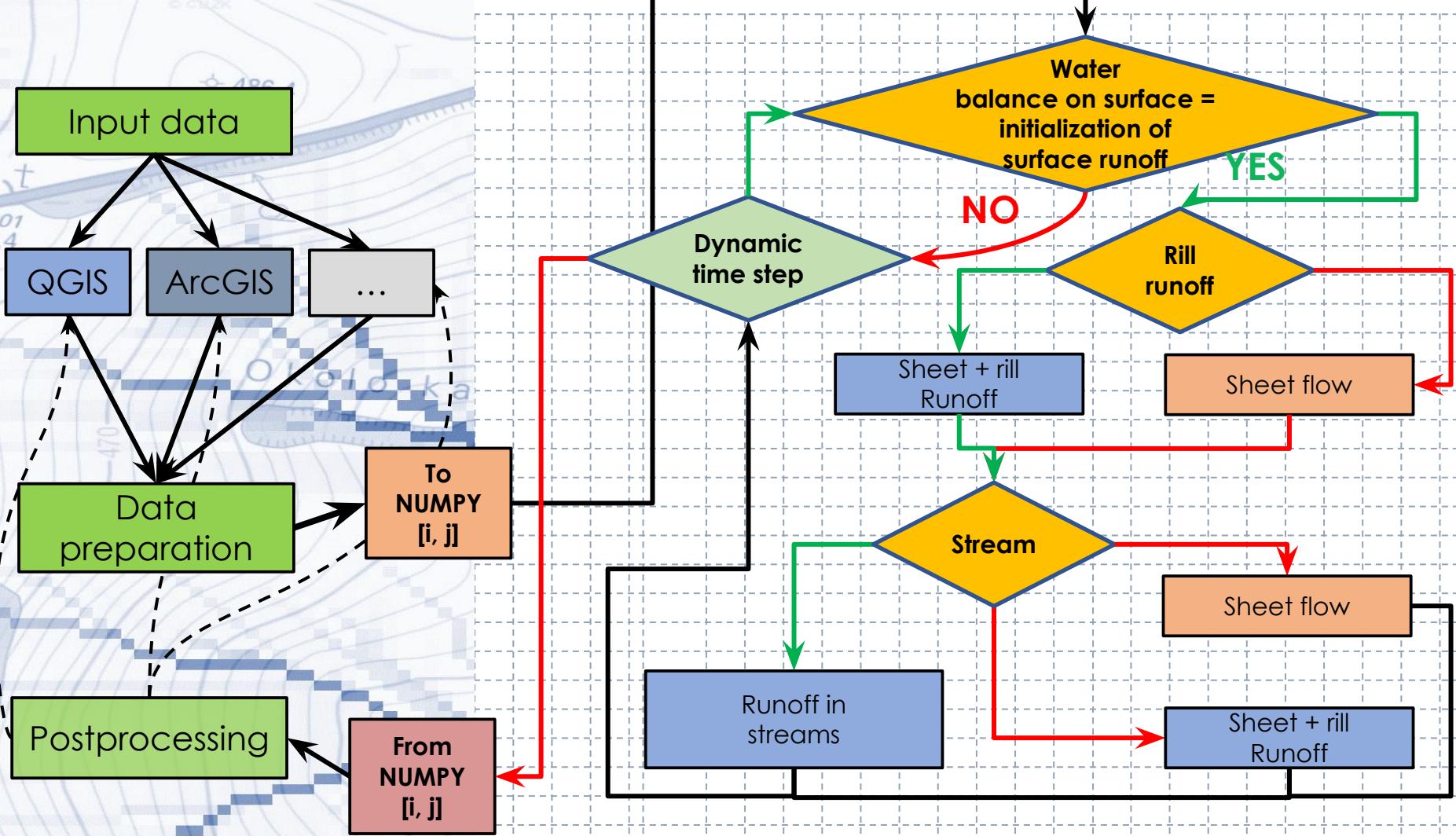

- Současný stav návrhů → pravidelné geometrické umístěných záchytných prvků
- Využití SMODERP
  - Vizualizace průtoků a objemů
  - Efektivní rozmístění prvků v krajině na základě výsledků modelu
  - Charakteristiky povrchového odtoku (průtok, objem) → podklady pro dimenzování
  - Ověření dopadu plánovaných/projektovaných prvků

11.10.2023 Humpolec Živá krajina

Výpočetní jádro SMODERP

- Implementováno v programovacím jazyku Python
- Jediná závislost: NumPy
- SMODERP 1.0: Výpočet na bázi buněk
  - Data 16 kB: 6s
  - Data 660 kB: 31min
- SMODERP 2.0: Výpočet na celé ploše v maskovaných NumPy polích
  - Data 16 kB: 21s (**3.5x pomalejší**)
  - Data 660 kB: 5min (**6.2x rychlejší**)
- SMODERP ?
  - Implicitní řešení

Automatizované testy

- Běží jako GitHub workflows
- Implementováno pomocí pytest
- Zajišťuje konzistenci výpočtu

Actions New workflow

All workflows

CMD provider

CMD provider consistency test reusable...

GRASS GIS provider

Management

Caches

✓ add longer, deeper tests CMD provider #242: Pull request #196 opened by pesekon2 add_long_tests	4 hours ago 11m 14s	...
✓ add longer, deeper tests GRASS GIS provider #242: Pull request #196 opened by pesekon2 add_long_tests	4 hours ago 1m 58s	...
✓ .gitignore: add more GRASS junk CMD provider #241: Commit 3d28c20 pushed by pesekon2 master	yesterday 3m 32s	...
✓ .gitignore: add more GRASS junk GRASS GIS provider #241: Commit 3d28c20 pushed by pesekon2 master	yesterday 1m 35s	...

Uživatelská rozhraní

1. ArcGIS toolbox

2. GRASS GIS

3. Příkazová řádka

4. QGIS plugin

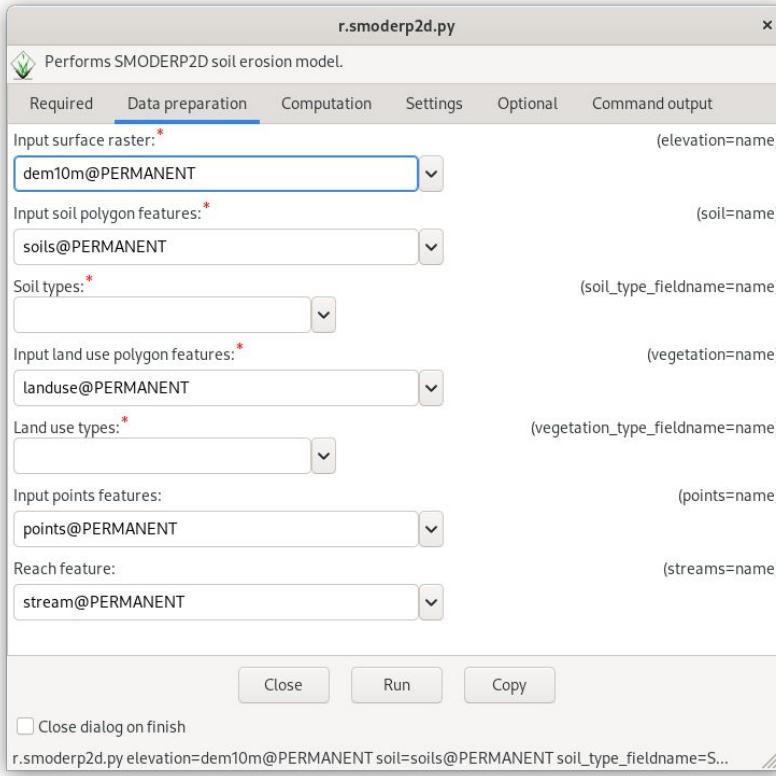
Uživatelská rozhraní

1. ArcGIS toolbox

2. GRASS GIS

3. Příkazová řádka

4. QGIS plugin

Uživatelská rozhraní

1. ArcGIS toolbox
  2. GRASS GIS
  3. Příkazová řádka
  4. QGIS plugin

```
martin@dell: ~/git/storm-fsv-cvut/smoderp2d
```



```
martin@dell: ~/git/storm-fsv-cvut/smoderp2d
```

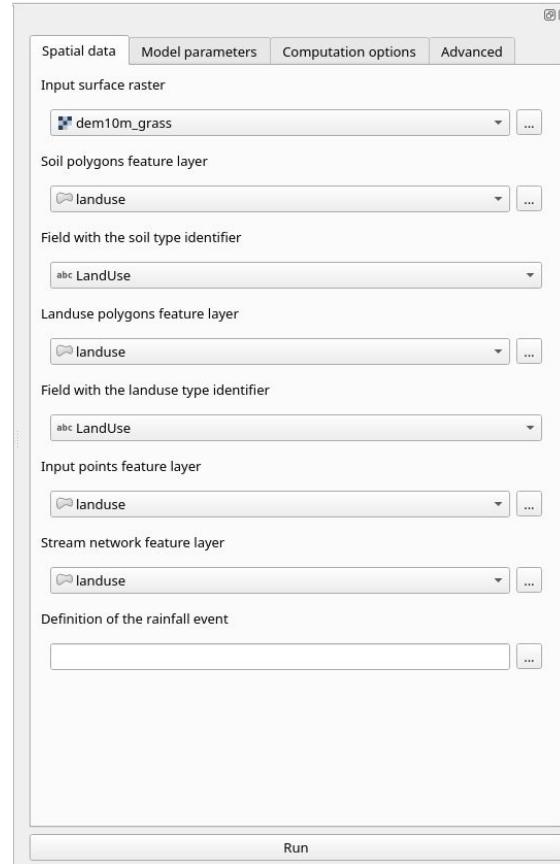
```
2023-10-11 11:23:21,239 - SMODERP2D - DEBUG - Size of loaded data is 1584 bytes - [__init__:432]
2023-10-11 11:23:21,256 - SMODERP2D - INFO - Surface: ON - [surface:120]
2023-10-11 11:23:21,256 - SMODERP2D - INFO - Kinematic approach - [kinematic_diffuse:14]
2023-10-11 11:23:21,256 - SMODERP2D - INFO - D8 flow algorithm - [flow:44]
2023-10-11 11:23:21,260 - SMODERP2D - INFO - Stream: OFF - [stream:213]
2023-10-11 11:23:21,260 - SMODERP2D - INFO - Rill flow: ON - [surface:138]
2023-10-11 11:23:21,260 - SMODERP2D - INFO - Subsurface: - [subsurface:241]
2023-10-11 11:23:21,260 - SMODERP2D - INFO - Subsurface: OFF - [subsurface:206]
2023-10-11 11:23:21,260 - SMODERP2D - INFO - Save cumulative and maximum values from: Surface - [cumulative_max:89]
2023-10-11 11:23:21,261 - SMODERP2D - INFO - Corrected time step is 30.0 [s] - [runoff:177]
2023-10-11 11:23:21,262 - SMODERP2D - INFO - Hydrographs files has been created... - [hydrographs:155]
2023-10-11 11:23:21,264 - SMODERP2D - INFO - -----
2023-10-11 11:23:21,264 - SMODERP2D - INFO - Start of computing... - [runoff:225]
/usr/lib/python3/dist-packages/numpy/core/_pyr58: RuntimeWarning: underflow encountered in multiply
    return umath.absolute(a) * self.tolerance >= umath.absolute(b)
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - INFO - -----
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - INFO - Total time      [secs]: 180.80 - [logger:46]
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - INFO - Time step       [secs]: 8.03e-01 - [logger:47]
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - INFO - Time iterations : 2 - [logger:48]
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - INFO - Percentage done  [%]: 5.02 - [logger:49]
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - INFO - Time to end     [secs]: 8.49 - [logger:66]
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - INFO - -----
2023-10-11 11:23:21,713 - SMODERP2D - PROGRESS - 14 - [logger:40]
```


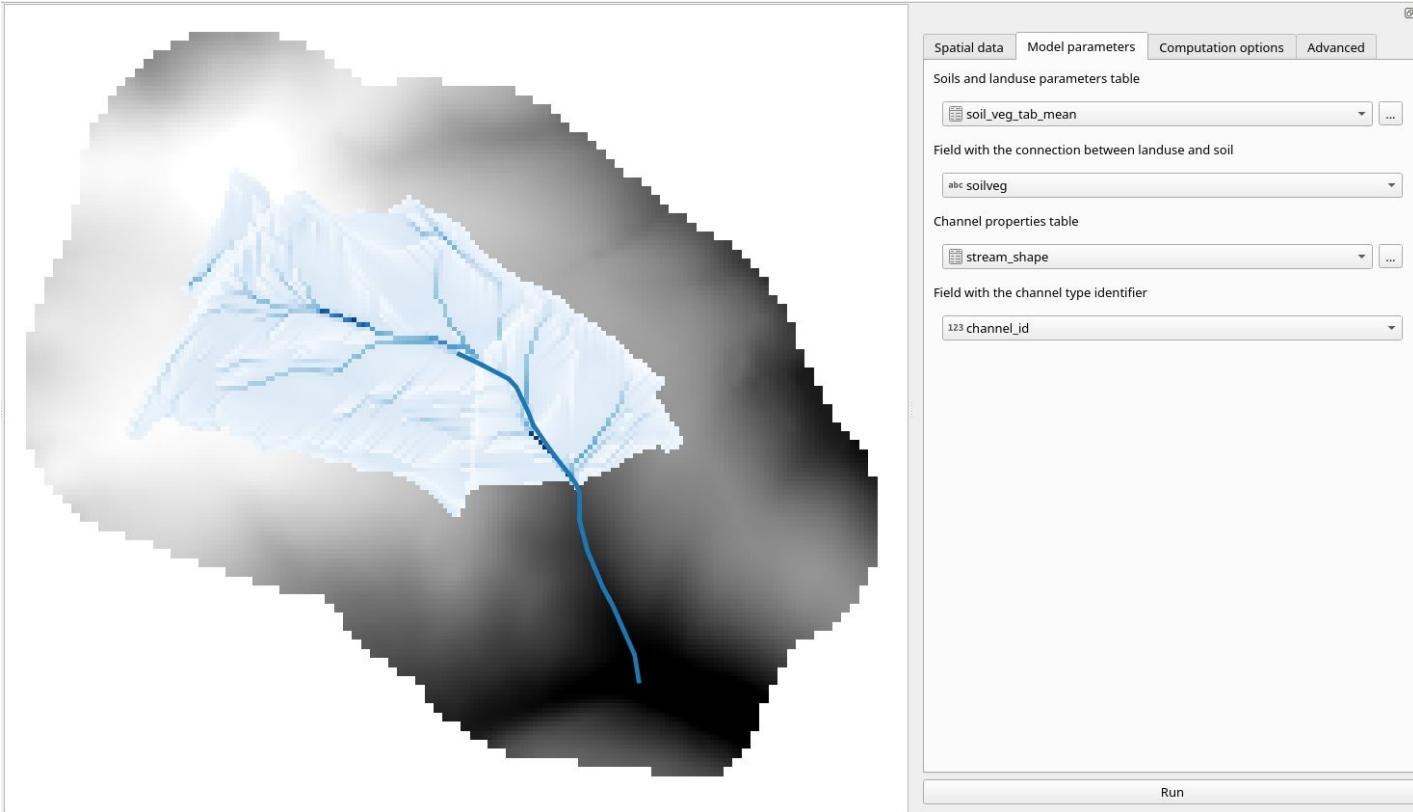
QGIS plugin

- Uživatelské rozhraní pro QGIS umožňující spustit výpočet na pozadí v GRASS GIS
- Experimentální prototyp

QGIS plugin

Open-source projekt (GNU GPL)

<https://github.com/storm-fsv-cvut/smoderp2d/>
smoderp.fsv.cvut.cz
rain.fsv.cvut.cz

Děkujeme za pozornost!

